

SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN ARVIOINTILOMAKE LAUTAKUNNILLE TP 2025

Kunnanhallituksen on tilinpäätöksen toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella. Tätä tarkoitusta varten kunnanhallituksen tulee esittää toimintakertomuksessa selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä keskeiset johtopäätökset sen toteutumisesta tilikaudella.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Vihdin kunnanvaltuusto on 17.3.2025 § 11 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet. Hallintosäännön § 65 mukaan kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta ja yhteensovittamisesta. Lautakunnalla on velvollisuus valvoa, että sen alainen toiminta tapahtuu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti sekä seurata tavoitteiden toteutumista. Kunnanvaltuuston 29.9.2025 § 82 hyväksymän hallintosäännön 14 §:n mukaan palvelukeskuksen johtaja vastaa keskuksensa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toimivuuden varmistamisesta.

Sisäisen valvonnan yleisohje koskee kaikkia kunnan toimielimiä, kunnan johtoa eri organisaatiotasoilla ja kaikkia esimiesasemassa olevia. Sisäisen valvonnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksytyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kuntamme kaikissa hallintokunnissa.

Tällä arviointilomakkeella arvioidaan lautakunnan alaisen toiminnan toteutumista vuonna 2025. Arviointilomakkeiden yhteenveto ja niistä tehtävät johtopäätökset toimivat pohjana kunnanhallituksen tilinpäätöksessä antamalle sisäisen valvonnan selonteolle. Keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan osalta lomaketta ei täytetä. Elinvoimalautakunnan alaiset elinvoimapalvelut ja kuntaympäristöpalvelut tekevät arviointilomakkeen omilta osiltaan.

Lomakkeessa olevien numeeristen yleisarvosanojen perustelut ovat seuraavat:

- 5=onnistunut kiitettävästi
- 4=onnistunut hyvin
- 3=onnistunut tyydyttävästi
- 2=onnistunut huonosti
- 1=onnistunut erittäin huonosti

LAUTAKUNTA: KUNNANHALLITUS

1. SÄÄNNÖSTEN, MÄÄRÄYSTEN JA PÄÄTÖSTEN NOUDATTAMINEN

Selonteossa tulee ottaa kantaa sisäisen valvonnan toimivuuteen lakien ja päätösten sekä hyvän hallintotavan noudattamisessa erityisesti lakisääteisissä tehtävissä ja erityisesti silloin, kun niiden noudattamisessa on havaittu puutteita. Selonteossa saattaa olla aiheellista arvioida sisäisen valvonnan toimivuutta tilanteessa, jossa toimielimen tai viranhaltijan toimintaan on tilikauden aikana kohdistunut kunnallisvalitus, korvausvaatimus, syytteesen asettaminen tai muu oikeusseuraamus. Huomioithan arvioinnissa myös tietosuojaan ja tietoturvan yhtenä arvioitavana kohteena.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Konsernipalveluiden toiminta on ollut lakien, säännösten ja määräysten näkökulmasta hyvällä tasolla. Kunnalle on periytynyt Karviaisen ajoilta kaksi oikeustapausta. Toinen näistä on ratkennut jo aiemmin ja toisesta on saatu alkuvuonna 2026 ratkaisu. Kunta tulee valittamaan ratkaisusta ja oikeusprosessi näin ollen jatkuu. Vuoden 2025 aikana ratkaistiin kunnan kannalta myönteisesti yksi henkilöstöhallinnollinen oikeustapaus. Kunnanhallituksen alaisista toiminnoista ei ole käynnissä muita oikeustapauksia.

Vuoden 2025 aikana on jatkettu hankintojen kehittämisen toimenpiteitä. Hankintojen valvontaa on toteutettu palvelukeskuksien sisällä, minkä lisäksi sisäinen tarkastus tarkastussuunnitelman mukaisesti käsitteli tilapalveluiden hankintoja. Havaintojen perusteella kunnan hankintojen hallinnoinnissa on puutteita, joiden osalta valvontaa ja koulutuksia tullaan jatkamaan vuonna 2026.

Konsernin palvelukeskukseen liittyen on tehty kantelu AVI:lle liittyen kuulutusaikojen, muistutusaikojen sekä oikaisuvaatimuksien määräaikojen yhdenmukaisuuteen. Tämän osalta kunta on terävöittänyt ohjeistustaan.

2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN, VAROJEN KÄYTÖN VALVONTA, TULOKSELLISUUDEN ARVIOINNIN PÄTEVYYS JA LUOTETTAVUUS

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tulokellisuuden toteutumisen seuranta esitetään tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ja talousarvion toteutumisvertailussa. Silloin kun tavoitteen asettamisessa tai määrärahan budjetoinnissa on tapahtunut olennainen virhe tai tulosvastuuta ei ole noudatettu tai toimivalta varojen käytössä on toistuvasti ylitetty, saattaa asia kuitenkin olla syytä tuoda esiin selonteossa korjausehdotuksineen.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Konsernipalveluilla on ollut strategiset tavoitteet, joiden saavuttamista on seurattu kuukausitasolla palvelukeskuksen johtoryhmässä ja tavoitteisiin pääsemisestä on raportoitu kunnan hallitukselle kahden osavuositarkastuksen yhteydessä. Asetettuihin tavoitteisiin on päästy suurimmalta osin. Käyttötalouden ja investointien osalta pysyttiin asetetuissa raameissa. Vuoden aikana talouden raportointia ja ennusteita käytiin läpi kunnanhallituksen kanssa osavuositarkastuksien yhteydessä.

3. RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Kunnan riskienhallinnan tasoa ja riittävyyttä arvioidaan sekä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen että vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä. Toimintaan, investointeihin ja rahoitukseen liittyvät riskit jäävät pääsääntöisesti kunnan kannettavaksi. Vahinkoriskin toteutumisesta seuraavaa menoa tai menetystä voidaan rajata vakuuttamalla. Riskienhallinnan järjestämistä arvioidaan selonteossa esimerkiksi seuraavin perustein:

- Onko riskienkartoitus kunnassa ajan tasalla ja onko se tehty riittävän kattavasti?
- Onko riskienhallinta ja seuranta vastuutettu selkeästi ja onko siihen riittävä asiantuntemus?
- Onko onnistuttu toteutuneiden riskien ajallisissa ja rahamääräisissä ennakoinnissa?

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Vuonna 2025 päivitettiin vuosittainen kunnan riskikartoitus. Riskienhallintaa toteutetaan suunnitellusti ja kullekin riskille on nimetty vastuuhenkilö. Useat riskit muun muassa hankintalain päivitykseen liittyen ovat lientyneet, mutta sen sijaan erityisesti globaaliin ympäristöön liittyvät riskit ovat kasvaneet aiemmista vuosista.

Vuoden 2025 aikana päivitettiin kunnan konserniohje, mikä parantaa kuntakonsernin laajuista riskien hallintaa ja konserniohjausta aiempaan nähden.

4. OMAISUUDEN HANKINNAN, LUOVUTUKSEN JA HOIDON VALVONTA

Selonteossa arvioidaan sisäisen valvonnan toimivuutta erityisesti silloin, kun omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa on toteutunut menetyksiä, arvon alennuksia tai jouduttu korvaus tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Menetys tai korvaus voi olla seuraus esimerkiksi virheellisestä menettelystä hankinnan kilpailuttamisessa tai omaisuuden luovutukseen liittyvässä arvonalisäveron palautuksessa tai valtionosuuden takaisinperinnässä.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Kunnan omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvontaan liittyen ei ole toteutunut poikkeamia – menetyksiä, arvon alennuksia tai korvauksia vuoden 2025 aikana konsernipalveluiden alaisessa toiminnassa. Kunta on vastaajana oikeustapauksessa, joka liittyy Karviaisen aikaiseen sairaankuljetukseen ja sen osalta on riski, että kunta katsottaisiin korvausvelvolliseksi.

Kunnan toiminnassa arvoltaan merkityksellisen irtaimen omaisuuden hallinnassa on kehitettävää ja se on tulevien vuosien aikana tarkasteluun otettava kokonaisuus. Nämä liittyvät erityisesti panttivelkakirjojen hallittavuuteen. Kunnan kilpailutuksien toteuttamisessa on huomattu myös kehitettäviä osa-alueita, jotka voivat aiheuttaa korvausvelvollisuutta, jos tilanne kehittyisi huonompaan suuntaan. Tästä johdosta toteutetaan kehittämistoimenpiteitä vuoden 2026 aikana.

5. SOPIMUSTOIMINTA

Sopimuksiin liittyvää sisäistä valvontaa on selonteossa aiheellista arvioida erityisesti silloin, kun sopimuksella on ollut sellaisia negatiivisia seuraamuksia, joita ei sopimusta tehdessä ole ennakoitu. Selonteossa on myös syytä arvioida onko sopimusehtojen noudattaminen ja vanhentumisaikojen seuranta kunnassa ajantasaista ja kattavasti vastuutettu.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Kunnassa on käytössä asiahallintajärjestelmään sisältyvä sopimusten hallintajärjestelmä, johon on määritelty sopimuksien vastuuhenkilöt ja asetettu hälytykset sopimusten tarkastelua ja uusimista varten. Sopimushallinta otettiin käyttöön vuonna 2021 ja vaikka vuosien aikana sopimuksista suurin osa on saatu siirrettyä järjestelmään, on tiedossa, että tähän liittyy yhä puutteita. Vuoden 2026 aikana laskujen hyväksyntään aletaan edellyttämään sopimuksien linkitystä, minkä myötä sopimuksien hallinta muuttuu aiempaa tehokkaammaksi.

Konsernipalveluista on annettu tukea muiden palvelukeskuksien sopimuksien laadintaan ja kunnan kannalta kriittisimmissä sopimuksissa on käytetty sopimusjuridiikkaan erikoistuneita lakimiehiä, jotka ovat auttaneet sopimuksien laidinnassa kunnan edun varmistamiseksi.

6. ARVIO SISÄISEN TARKASTUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida systemaattisilla menetelmillä sisäisen valvonnan toimivuutta ja tehokkuutta sekä tukea kunnan johtavia viranhaltijoita ja toimielimiä riskienhallinnan toteuttamisessa. Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon johdolla ja alaisuudessa.

Selonteosta tulee käydä ilmi, miten sisäinen tarkastus on toimielimessä järjestetty, tarkastustoiminnon laajuus, kohdentuminen ja keskeiset tulokset päättyneellä tilikaudella ja johtopäätökset.

Yleisarvosana: 4

Kirjallinen arviointi: Vuoden 2024 aikana aloitti Kirkkonummen ja Vihdin yhteinen sisäinen tarkastaja. Vihdin osalta sisäinen tarkastaja tekee 40% viikkotasolla Vihtiin tarkastusta. Vuoden 2025 sisäinen tarkastus liittyy tilapalveluiden hankintaprosesseihin sekä sivistys- ja hyvinvoinnin palvelukeskuksen talousarvioprosessiin. Tämän lisäksi sisäinen tarkastus teki useita yksittäisiä havaintoja esimerkiksi kumppanuussopimuksiin liittyen.

Sisäisen tarkastuksen huomioiden pohjalta epäkohtia on korjattu ja ohjeita tarkasteltu havaintojen valossa.

Lomake täytetään talouspalveluiden tilinpäätös 2026 teams kanavassa. Lomake tulee olla täytettynä viimeistään 28.2.2026 mennessä. Mikäli lautakuntakäsittelyssä tulee muutoksia, näistä ilmoitettava talousjohtajalle ja controllerille.